

28.02.2014

Jakelussa mainituille

Viite OKM031:00/2014

Asia **OKM Avoimen tieteen ja tutkimuksen strategiaryhmän ja asiantuntijaryhmän asettaminen**

Avoimien tieteiden nousu on kansainvälisesti merkittäväksi tavaksi edistää tiedettä ja toisaalta myös lisätä tieteen vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Sen avulla tutkimuksen tulokset ovat nopeasti muiden tutkijoiden saatavilla, mikä säästää resursseja, edistää tieteen korkeaa laatua ja mahdollistaa uusien tutkimuskysymysten nousun. Avoimien tieteiden ja tutkimuksen innostaa kansalaisia, yrityksiä ja päätöksentekijöitä sekä mahdollistaa uusia oivalluksia ja tuottaa arvokasta ymmärrystä. Avoimien tieteiden laajentaminen mahdollistaa osallistua tieteelliseen tutkimukseen ja tuoda tarjolle oma kontribuutio tutkimuskysymysten ratkaisuihin. Tämä edellyttää tutkimuksen tuottamien ja tarvitsemien julkaisujen, datan, menetelmien, osaamisen ja tukipalveluiden laajamittaista saatavuutta.

Tutkimuksen tietoineistot -hankkeen (TTA) päättyessä **OKM käynnistää tiedon saatavuuden ja avoimien tieteiden edistämiseksi Avoimien tieteen ja tutkimuksen hankkeen (ATT) vuosille 2014 – 2017.**

ATT-hankkeen tavoitteena on, että vuoteen 2017 mennessä Suomi nousee johtavaksi maaksi tieteen ja tutkimuksen avoimuudessa ja että avoimien tieteiden mahdollisuudet hyödynnetään laajasti yhteiskunnassamme. ATT-hanke määrittää kansallisen tahtotilan siten, että se osaltaan kasvattaa Suomen tutkimusjärjestelmän kilpailukykyä ja laatua ja tehostaa tutkimuksen prosesseja. Hankkeen tavoitteena on edistää tieteen ja tutkimuksen luotettavuutta, tukea avoimien tieteiden ja tutkimuksen toimintatavan aktiivista sisäistämistä tutkijayhteisössä, kannustaa aktiiviseen yhteistyöhön kansainvälisellä tasolla sekä lisätä tutkimuksen ja tieteen yhteiskunnallista ja sosiaalista vaikuttavuutta.

ATT-hanke käynnistyy maaliskuussa 2014. Hanke toteutetaan yhteistyössä mm. Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen ja VM:n Avoimien tiedon ohjelman kanssa. ATT-hankkeella voi olla yhteisiä työryhmiä ja rakenteita KDK:n kanssa. ATT:n taustaa on kuvattu tämän kirjeen liitteessä 1.

ATT-hanke sisältää kolme toisiaan tukevaa kokonaisuutta:

1. tutkimusjulkaisut (julkaisun säilytys, julkaisun metatietopalvelu ja julkaisun saatavuuspalvelut)

2. tutkimusdata (datan säilytys, datan metatietopalvelu ja datan saatavuuspalvelut)
3. menetelmät (menetelmien säilytys menetelmien metatietopalvelu ja menetelmien saatavuuspalvelu).

Hanke selkeyttää tutkimusjärjestelmän kokonaisarkkitehtuurin tavoitetilaa ja siihen liittyviä viitearkkitehtuureja, tukee tutkimusjärjestelmän prosessien selkeyttämistä ja rakentumista, ottaa huomioon tekijänoikeus-, tietosuoja- yms. kysymykset osana toimintamallia sekä tunnistaa ja kehittää avoimeen tieteeseen liittyviä osaamisia. Lisäksi organisoidaan hyödyntäjänäkökulma tutkimusaineistoihin ja edistetään innovaatio toimintaa luomalla siihen ympäristöjä ja edistetään avoimen tieteen toimintatavan ja kulttuurin liittymistä osaksi tavanomaista tiede- ja tutkimustyötä.

Hankkeen toteutuksen organisoimiseksi OKM asettaa strategia- ja asiantuntijaryhmät (liite 2).

OKM asettaa Avoimen tieteen ja tutkimuksen strategiaryhmän, jonka tehtävänä on

- avoimen tieteen ja tutkimuksen tavoitetilan määrittäminen vuodelle 2017 kolmessa toisiaan tukevassa kokonaisuudessa: tutkimusjulkaisut, tutkimusdata ja tutkimuksen menetelmät
- kehittämistyön kansallinen koordinointi eri toimijoiden kesken näiden kolmen osakokonaisuuden alueella
- lainsäädännöllisten ja hallinnollisten kehittämistarpeiden tunnistaminen ja ratkaisumahdollisuuksien selvittäminen
- tutkimuslaitosuudistuksen hyödyntäminen avoimen tieteen näkökulmasta
- kansainvälisesti avoimen tieteen ja tutkimuksen yhteistyön edistäminen sekä osaamisen kehittäminen
- avoimen tieteen periaatteiden ja politiikkojen edistäminen.

Strategiaryhmän kokoonpano:

johtaja Riitta Maijala, **strategiaryhmän puheenjohtaja**, opetus- ja kulttuuriministeriö
opetusneuvos Juha Haataja, strategiaryhmän varapuheenjohtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto

pääsuunnittelija Kai Husso, Tutkimus- ja innovaationeuvosto

tutkimusjohtaja Laura Höijer, ympäristöministeriö

neuvotteleva virkamies Johanna Ikävalko, liikenne- ja viestintäministeriö

rehtori Outi Kallioinen, Lahden ammattikorkeakoulu

neuvotteleva virkamies Seppo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö

kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

finanssineuvos Arto Koho, sosiaali- ja terveysministeriö

toimitusjohtaja Kimmo Koski, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

neuvotteleva virkamies Esa Käyhkö, sisäministeriö

projektipäällikkö Sari Löytökorpi, valtioneuvoston kanslia

pääjohtaja, prof. Heikki Mannila, Suomen Akatemia

finanssineuvos Tuomo Mäki, valtiovarainministeriö

ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

tutkimusjohtaja Mikko Peltonen, maa- ja metsätalousministeriö

Tuuli Toivonen, Open Knowledge Finland ry

ylivohtaja Marja Vaarama, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

kansleri Thomas Wilhelmsson, Helsingin yliopisto

Strategiaryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi nimetään neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-Simanainen valtiovarainministeriöstä sekä ATT-hankkeen pääsihteeri, kehitysjohtaja Pirjo-Leena Forsström CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:stä.

Lisäksi OKM asettaa Avoimen tieteen ja tutkimuksen asiantuntijaryhmän, jonka tehtävänä on

- edistää käytännössä avoimen tieteen ja tutkimuksen palvelujen tuottajien ja käyttäjien vuoropuhelua
- ohjata tarvittavien työryhmien työtä
- ohjata kokonaisarkkitehtuurityötä
- järjestää tarvittavia työpajoja ja täsmäselvityksiä.

Asiantuntijaryhmän kokoonpano:

kehitysjohtaja Pirjo-Leena Forsström, **asiantuntijaryhmän puheenjohtaja**, ATT-hankkeen pääsihteeri, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy
opetusneuvos Juha Haataja, asiantuntijaryhmän varapuheenjohtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö
yksikön päällikkö Hilppa Gregow, Ilmatieteen laitos
tiedeasiantuntija Jyrki Hakapää, Suomen Akatemia
vararehtori, professori Keijo Hämäläinen, Helsingin yliopisto
johtava asiantuntija Päivi Hämäläinen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
yliaktuaari Marianne Johnson, Tilastokeskus
kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
vanhempi tutkija, dosentti Jyrki Kettunen, Arcada
Joonas Lehtomäki, Open Knowledge Finland ry
informaatikko Aila Louhelainen, Oulun yliopiston kirjasto
professori Mikko Mönkkönen, Jyväskylän yliopisto
ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
tutkimushallinnon asiantuntija Eeva Nyrövaara, Helsingin yliopisto
tietohallintopäällikkö Marit Olander, valtioneuvoston kanslia
asiantuntija Soile Ollila, Tekes
tiimipäällikkö Johanna Seppänen, Työterveyslaitos
neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö
pääsihteeri Sirpa Thessler, LYNET

Strategiaryhmä ja asiantuntijaryhmä voivat tarvittaessa täydentää kokoonpanoan pysyvillä tai määräaikaisilla asiantuntijajäsenillä ja perustaa työryhmiä sekä käynnistää tarvittavia selvityksiä.

Strategiaryhmän ja asiantuntijaryhmän määräaika on 31.12.2017. Lisätietoja: Juha.Haataja@minedu.fi.

OKM sopii CSC:n kanssa sihteeripalvelujen tarjoamisesta hankkeelle. Ryhmien kulut maksetaan CSC:lle myönnetystä rahoituksesta.

ATT-hankkeen seurantaan laaditaan mittaristo, jonka strategiaryhmä hyväksyy. Asiantuntijaryhmä valmistele vuosittain strategiaryhmän käsiteltäväksi itsearvion ATT-hankkeen tuloksista.

Ylijohtaja Tapio Kosunen

Opetusneuvos Mirja Vihma

Liitteet LIITE 1: Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeen (ATT) lähtökohdat
LIITE 2: Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeen (ATT) organisointi

Jakelu ATT:n strategiaryhmän ja asiantuntijaryhmän jäsenet ja pysyvät asiantuntijat

Tiedoksi Ministeriöt
Yliopistot
Ammattikorkeakoulut
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
Suomen yliopistot UNIFI ry
Suomen Akatemia
Tekes-Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus
Tutkimus- ja innovaationeuvosto
Tutkimuslaitosten johtajien neuvosto
Suomen yliopistokirjastojen neuvosto
Tilastokeskus
Kansalliskirjasto
Kansallisarkisto
Tieteellisten seurain valtuuskunta
Tutkimuseettinen neuvottelukunta
Suomalainen Tiedeakatemia
CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Open Knowledge Finland ry
Erityisavustaja Esa Suominen
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Ylijohtaja Riitta Kaivosoja
Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen
OKM/KTPO
HARE

LIITE 1: Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeen (ATT) lähtökohdat

Valtioneuvosto antoi 3.3.2011 periaatepäätöksen julkisen sektorin digitaalisten tietoaisteiden saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä. Periaatepäätös edellyttää myös tietoaisteiden laadusta ja ylläpidosta huolehtimista. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan julkisin varoin tuotettuja tietovarantoja avataan kansalaisten ja yritysten käyttöön. Tavoitteena on julkisen sektorin hallinnoimien digitaalisten tietoaisteiden saattaminen helposti uudelleenkäytettävässä muodossa tietoverkkojen kautta kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen, viranomaisten, tutkimuksen ja koulutuksen hyödynnettäväksi.

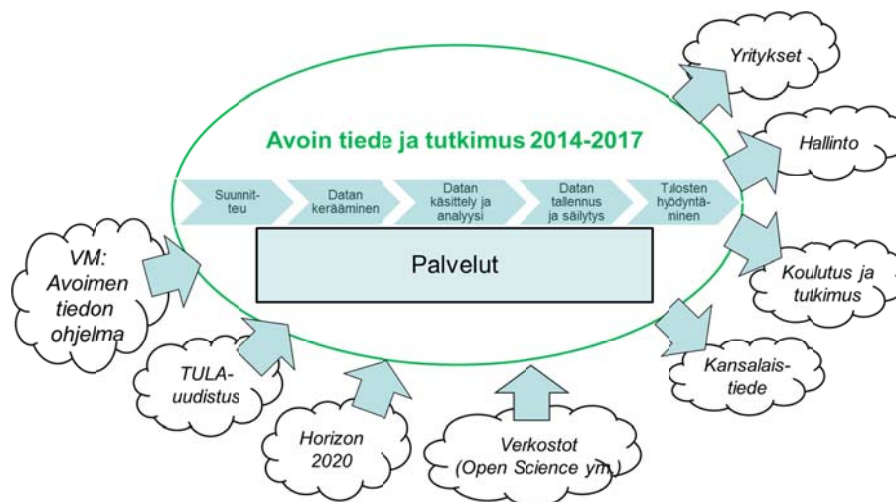
Tietohallintolain mukaisesti OKM koordinoi yhteentoimivuutta koulutuksen, tieteen ja kulttuurin kohdealueella, mikä tarkoittaa että OKM:n suunnitelmassa tulee huolehtia laajemmin kuin oman hallinnon osalta tietovarantojen avaamiseen liittyvistä yhteentoimivuuden kysymyksistä. OKM:n vastuulla olevaan kohdealueeseen sisältyy tutkimus, jonka rooli on keskeinen julkishallinnon tietovarantojen avaamisessa ja hyödyntämisessä yhteiskunnan käyttöön, mukaan lukien yksityisen sektorin tarpeet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) asetti vuonna 2012 Tutkimuksen tietoaisteiden -hankkeen (TTA) koordinaatioryhmän. Koordinaatioryhmän johdolla edistettiin tiedon saatavuutta ja käytettävyyttä sekä näihin liittyviä periaatteita ja politiikkoja siten että Suomen voi katsoa olevan kansainvälisellä tasolla hyvissä asemissa tämän aihealueen toimintakulttuurissa.

TTA-hankkeen Tiedon saatavuus -työryhmä tuotti raportin, jossa ehdotetaan tieteellisen tiedon saatavuudelle visio tavoitetilasta sekä toimenpiteitä vision saavuttamiseksi. OKM pyysi 15.11.2013 lausuntoja raportista. Lausunnot (51 kpl) osoittavat, että tieteellisten julkaisujen avoin saatavuus (open access), tutkimuksen tietoaisteiden saatavuus sekä tutkimusmenetelmien avoimuus ovat kolme kokonaisuutta, joiden kehittämiseen tulee panostaa laajapohjaisena yhteistyönä.

Korkeakoulujen rooli Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä on keskeinen ja korostuu TULA-prosessin myötä sekä uuden tiedon tuottamisessa että saatavilla olevan tiedon jalostamisessa innovaatioiksi niin yhteiskunnan kuin yritystoiminnan hyödyksi. OKM:n Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeessa luodaan edellytyksiä sille, että korkeakoulujen tuottamaa osaamista voidaan parhaalla mahdollisella tavalla käyttää tietovarantojen hyödyntämisessä. Samalla tuetaan yritysten kykyä kehittää liiketoimintaansa.

Yksityisen ja julkisen sektorin pitkäjänteiseen T&K&I-työhön tulee panostaa, mikä edellyttää hyvin toimivaa infrastruktuuria, erityisesti tietoinfrastruktuuria. Jotta tietovarantojen avaamisesta on hyötyä pitemmällä tähtäimellä, tulee tutkimuksen tietoinfrastruktuuria kehittää kokonaisuutena huomioiden yhteentoimivuuden vaatimukset poikki hallinnonalojen.

OKM:n toimialalla ATT:n perustana on muun muassa seuraavia linjauksia:

- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2020
- Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus 2010
- Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2011 – 2016
- Suomi osaamis pohjaiseen nousuun. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan toimintaohjelma 2012 (OKM ja TEM)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön älystrategia (OKM-KIDE) 2013

Valtioneuvoston tason linjauksia:

- Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011 - 2020
- Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen sektorin digitaalisten tietoaisteistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä (2011)
- Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuri
- 21 polkua kitkattomaan Suomeen. ICT 2015 -työryhmän raportti. Työ- ja elinkeinoministeriö
- Palvelut ja tiedot käytössä. Julkisen hallinnon yhteinen ICT:n hyödyntämisen strategia 2012-2020
- Valtioneuvoston periaatepäätös valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi 5.9.2013

EU-tason linjauksia:

- EU:n Digitaalinen Agenda (elokuu 2010)
- EU:n avoimen datan strategia (joulukuu 2011)
- Eurooppa 2020 -strategia. Suomen kansallinen ohjelma (huhtikuu 2012)
- Komission suositus tieteellisen tiedon saatavuudesta ja säilyttämisestä (heinäkuu 2012)
- EU:n puiteohjelma Horizon 2020
- Digital science in Horizon 2020. March 2013.
- Guidelines on Data Management in Horizon 2020. Version 1.0. 11 December 2013.
- Guidelines on Open Access to Scientific Publications and Research Data in Horizon 2020. Version 1.0. 11 December 2013.
- Towards better access to scientific information: Boosting the benefits of public investments in research. Commission 17.7.2012.
 - By 2014, policies for open access to scientific articles and data will have been established in all Member States at all relevant levels.
 - By 2016, the share of publicly-funded scientific articles available under open access EU-wide will have increased from 20 % to 60%.
 - 100 % of scientific publications resulting from Horizon 2020 will be available under open access.

Liite 2: Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeen (ATT) organisointi

